

1a Agenda en Leidraad

Raad van Advies

**Wadden
Zeehavens**

Raad van Advies Waddenzeehavens

16 mei 2022 van 17:30 – 20.00 uur

Groningen Seaports

Handelskade Oost 1, 9934 AR Delfzijl

Agenda en Leidraad

Afscheid Tweede Kamercommissie Infrastructuur en Waterstaat

16.15 uur – 17.30

Veldexcursie Marconi Proefkwelders, Eemszijlen en Kleirijperij

- Marconi proefkwelders
- Eemszijlen
- Kleirijperij

17.30 -20.00 uur Raad van Advies

Agenda Raad van Advies

- 1. Agenda, verslag en mededelingen**
- 2. Bezoek Tweede Kamercommissie Infrastructuur en Waterstaat**
- 3. Bezoek Minister IenW 15 juni 2022**
- 4. Programma Integrale maritieme ontwikkeling havenplaatsen**
- 5. Green Shipping**
- 6. EcoPort innovatieprogramma**
- 7. Onderzoekprogramma Baggeren en Ecologie**
- 8. Evaluatie Pact van Marrum**
- 9. Trilaterale havensamenwerking**
- 10. Planning**
- 11. Sluiting**

Leidraad Raad van Advies Waddenzeehavens

Dit document leidt de deelnemers door de agenda van de Raad.

1. Agenda, verslag en mededelingen

Gast: Nynke Talsma:

Agendapunt 4. Programma Integrale maritieme ontwikkeling havenplaatsen

Agenda

Stemt de Raad in met de agenda?

Verslag

1b Verslag RvA 21 d.d. 25 mei 2021; [Blauw] = documentnaam.

Stemt de Raad in met de kernpunten van de ingelaste bijeenkomst?
– ***Zijn er nog opmerkingen naar aanleiding van de kernpunten?***

Mededelingen

- Ondermijning (Paul Schoute).

- ***Hebben de leden mededelingen die niet zijn geagendeerd?***

2. Bezoek Tweede Kamercommissie Infrastructuur en Waterstaat

Nadat de uitnodiging van de Raad was afgewezen, heeft Theo Meskers de tijdens de Ronde Tafel van de Commissie Infrastructuur en Waterstaat ze opnieuw uitgenodigd. Het werkbezoek begint in de haven van Lauwersoog en eindigt met een bezoek aan Groningen Seaports en ChemCom op het Chemiecluster van Oosterhorn. De busreis naar Delfzijl is gebruikt door de directeuren van Port of Harlingen en Port of Den Helder om zich te presenteren.

Anne-Wil Lucas geeft een samenvatting
– ***Gelegenheid voor aanvullingen en reflecties***

3. Bezoek Minister IenW 15 juni 2022

De Minister van IenW heeft positief gereageerd op de uitnodiging van de Raad. Via het ministerie kwam het verzoek om een werkbezoek aan het Noord-Hollandse deel. Op 15 juni 15.30-17.30, vindt een werkbezoek plaats in Den Helder met accent op Port of Den Helder en de haven van Den Oever.

3a Uitnodiging Minister IenW 14 jan 2022

- ***Hebben de leden suggesties voor het werkbezoek?***

4. Programma Integrale maritieme ontwikkeling havenplaatsen

De Vereniging van Waddenzeegemeenten stelt momenteel een programma Integrale maritieme havenplaatsen op, dat één van de initiatieven van het *Uitvoeringsprogramma Agenda voor het Waddengebied* is. Gemeente Harlingen is opdrachtgever en Nynke Talsma leidt de opstelling van het programma.

Gemeentelijke- en havenmedewerkers hebben in meerdere bijeenkomsten 3 programmeerlijnen geïdentificeerd en een groslijst van mogelijke projecten. Op 12 mei is er weer een sessie.

Voor begin juni wordt een selectie gemaakt van projecten die zover zijn dat ze in aanmerking komen voor indiening via het IKW opgaveteam Havens en natuurontwikkeling. De definitieve indiening van het programma is beoogd voor 27 september in de vorm van een 90% versie. Daarbij kunnen ook projecten worden benoemd die nog niet concreet genoeg zijn, maar waarvan wel zeker is dat ze in een tweede tranche kunnen worden ingediend.

4a Maritieme ontwikkeling havenplaatsen UP14

Nynke Talsma geeft een update

- ***Gelegenheid voor het meegeven van korte noties, waaronder suggesties voor concrete projecten***

5. Green Shipping

Stikstof en CO2 reductie hand in hand

Bij de vergunningverlening voor 2023 van de (garnalen) visserij zal beoordeeld worden in welke mate de stikstofdepositie van het schip schade aan kwetsbare natuur toebrengt. De garnalenvisserij vindt doorgaans plaats in de omgeving van stikstofgevoelige duingebieden. Dit brengt grote onzekerheid voor de visserij met zich mee.

Als visserijsschepen elektrisch varen, op bijvoorbeeld een waterstof brandstofcel, vaart de visser niet alleen zonder CO2 emissies, maar is ook de NOx emissie nul.

Samenwerking visserijbonden

Een garnalenvisser uit Lauwersoog meldde zich aan bij het Green Shipping programma, voor ombouw naar waterstof. Via het Green Shipping programma is een engineeringsonderzoek voor ombouw van het betreffende schip uitgevoerd. Dat gebeurde in samenwerking met de visserijbonden. Daaruit kwam naar voren dat ombouw van een garnalenkotter naar waterstof of methanol voor het vaarprofiel van de eigenaar onhaalbaar was. Tevens is uit het LNG dossier bekend dat de certificering van motoren die draaien op brandstoffen met een vlammpunt beneden de 50 °Celsius (zoals waterstof en methanol) buitengewoon lastig is en in de huidige omstandigheden jaren kan duren. In tegenstelling tot waterstof en methanol hebben diesel en een hoog vlammpunt.

Daarom is gezocht naar een alternatief, dat is gevonden in OME. OME wordt gemaakt van methanol, maar heeft dezelfde eigenschappen als diesel (waaronder het hogere vlammpunt). ChemCom kan dit waarschijnlijk in een termijn van enkele jaren op industriële schaal maken van methanol die door BioMCN geproduceerd wordt. Daarmee komt ook een vlotte uitrol in beeld.

Netwerkbijeenkomsten Green Shipping

Op 30 maart organiseerde het Green Shipping programma een netwerkbijeenkomst met Port of Den Helder als gastheer. Daarin stond de certificeringsproblematiek centraal en heeft Kees Visser aangegeven dit in het BOW van 13 april onder de aandacht van de minister van IenW te brengen. De minister vroeg om een voorstel te doen. Een werkgroep stelt voor om een taskforce van 5 jaar in te stellen om aan de hand van Green Shipping pilots de certificering aanzienlijk te versnellen.

De volgende netwerkbijeenkomst (30 juni 2021) gaat in op de verschillende E-fuels, zoals waterstof, methanol, ammoniak, LNG en bijvoorbeeld OME. Port of Harlingen is gastheer. Dit is tevens het sluitstuk van een drieluik van workshops over E-fuels die op 28 juni in Hamburg en 29 juni in Leer gehouden worden in samenwerking met MARIKO.

Het Green Shipping programma wil de netwerkbijeenkomsten laten rouleren in Harlingen (30 juni), Delfzijl, Den Oever, Eemshaven en Lauwersoog (waar de eerste werd gehouden).

5a Programma Netwerkbijeenkomst 30 Maart 2022

5b Save-the-Date_Netwerk-Event_E-Fuels 30 juni 2022

Terugblik van Jacoba Bolderheij op de netwerkbijeenkomst 30 maart jl.

- **Zijn de havens bereid de netwerkbijeenkomsten te faciliteren**
- **Gelegenheid voor reflectie op de ontwikkelingen in de garnalenvloot en de taskforce Certificering Green Shipping**
- **Zijn er nog andere suggesties voor het bevorderen van de energietransitie voor de Waddenvloot?**

6. EcoPort innovatieprogramma

Proefprogramma EcoPort innovatie.

De afgelopen jaren heeft programma Waddenzeehavens met iTanks en de NOVU proef gedraaid met EcoPort innovatieprogramma. Daarmee zouden 4 innovatie trajecten worden ingezet. Inmiddels zijn gestart Recycling van visnetten, verminderen Oilspills en de Great Plastic Bake Off.

De Great Plastic Bake Off is een start-up die tijdens de Raad van 15 september 2020 een presentatie heeft gegeven. Het heeft geleid tot een project dat het Waddenfonds onlangs honoreerde. Er staat nog één innovatie op de rol, nl. geluidreductie in Den Helder.

SOCCS in het meerjarige EcoPort innovatieprogramma

iTanks presenteerde in de Raad van Advies op 20 september 2021 de plannen voor een meerjarig EcoPort innovatieprogramma voor het IKW. De voorbeelden die Ron Vaz Dias presenteerde kregen de steun van de Raad. Nadien is er een nieuwe innovatie bijgekomen, nl. om de SOCCS boortechniek te gebruiken voor de aanleg van kabels en buizen onder de Waddenzee. De techniek is met Groningen Seaports besproken en het is de bedoeling om dit project in het Innovatieprogramma op te nemen. Het is de idee is om in de Eemshaven een proeffabriek te bouwen, om de mogelijkheden uit te testen.

6a EcoPort innovatieprogramma UP15

6b Great Plastic Bakeoff

6c Callidus SOCCS Introduction 2022

6d SOCCS projectsamenvatting

Harm Post geeft een toelichting op Great Plastic Bake Off
Arjen Bosch geeft een toelichting op SOCCS boor techniek
- gelegenheid voor reflectie mogelijkheden in andere havens

 iTanks

 waddenfonds

Raad van Advies
Wadden
Zeehavens

7. Onderzoekprogramma Baggeren en Ecologie

De stakeholders hebben in het Bestuurlijk Overleg aangegeven dat het wenselijk is om te komen tot een structureel onderzoeksprogramma dat de relatie legt tussen baggeren en ecologie, en dat daar ook de ervaringen van het Building with Nature en andere 'Nature based ervaringen' worden meegenomen. Duidelijk is dat dit per kombergingsgebied/vaargeul sterk kan verschillen. De idee is om naast het beperken van de impact, ook te bekijken hoe vaargeulonderhoud en baggeren van havens een bijdrage kan leveren aan natuurherstel. WUR Marine Research maakte met Deltares hier een opzet voor.

7a Ecosysteemgericht baggeren in de Waddenzee

Tammo Bult geeft een toelichting op het onderzoeksvoorstel
– **Gelegenheid voor reflectie en suggesties?**

8. Evaluatie Pact van Marrum

Onder regie van de secretarissen van CWN en de Raad is een interviewronde langs CWN-leden de havendirecteuren gehouden. Onder leiding van Marco Glastra en Harm Post zijn ten behoeve van de evaluatie van het Pact van Marrum twee bijeenkomsten georganiseerd.

De hoofdconclusie was dat het Pact van Marrum zijn waarde heeft gehad, maar te veel werkte als een contract waarvan de tekst de grenzen trok. De ondertekenaars zien het pact als een eerste stap in naar een productievere samenwerking, met meer persoonlijk contact in combinatie met 'convenant-achtige' afspraken die ook door de ondertekenaars gevolgd worden. Een werkgroepje bestaand uit Tom Rustebiel, Lenze Hofstee, Bart van der Kolk en Arjen Bosch werken een voorstel uit.

De ondertekenaars komen tweemaal per jaar bij elkaar, afwisselend op uitnodiging van CWN en de havendirecteuren.

8a Concept verslag Evaluatie Pact van Marrum 8b Pact van Marrum

Marco Glastra en Harm Post delen hun ervaringen over de evaluatie van het Pact van Marrum.
- **gelegenheid voor reflectie op de doorontwikkeling van het Pact**

9. Trilaterale havensamenwerking

In 2018 organiseerden de Waddenzeehavens in Harlingen een havenconferentie, één dag voor de Regeringsconferentie te Leeuwarden. Niedersachsen Port organiseert dit jaar vergelijkbare havenconferentie in (de omgeving van) Wilhelmshaven, waar de regeringsconferentie wordt gehouden. Deze conferentie is op 28 november 2022, de dag ook de Regeringsconferentie (avondprogramma) begint.

De trilateraal georganiseerde NGO's en havens hebben aan een drietal digitale ontmoetingen deelgenomen, om te kijken wat de mogelijkheden zijn om op de regeringsconferentie met een gezamenlijk statement te komen. De deelnemers zijn erg geïnteresseerd in de Nederlandse ervaringen met samenwerking tussen NGO's en havens. Het voorstel vanuit deze groep is om op 8 september een trilaterale bijeenkomst in Delfzijl te houden.

Raad van Advies
Wadden
Zeehavens

5a Signed letter of intent Trilateral Wadden Seaports

– <i>Peiling van de bereidheid om aan de trilaterale havenconferentie in Wilhelmshaven van 28 november 2022 deel te nemen?</i>– <i>Is er bereidheid om de trilaterale groep van haven- en natuurbeschermingsmedewerkers te accommoderen in Delfzijl?</i>

10. Planning

– Omgevingsberaad	1/6	2022
– Bestuurlijk Overleg Waddengebied / Toogdag		
Uitvoeringsprogramma vaststellen	20/6	2022
– Trilaterale Regeringsconferentie Waddenzee	28/11-2/12	2022
→ Trilaterale havenconferentie	28/11	
– Volgende Raad van Advies Waddenzeehavens	oktober	2022?

<i>Wie wil het gastheerschap van de volgende Raad op zich nemen?</i>
--

11. Sluiting

20.00 uur